

Nadużywanie pozycji dominującej (będącej przejawem przedsiębiorczości destruktywnej) jako niedoskonałość ładu instytucjonalnego. Aspekty ekonomiczne i prawne

Wstęp

W świetle współczesnej koncepcji prawa przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Mianem przedsiębiorców określa się również wspólników spółki cywilnej. Rozważania dotyczące nadużyć swobody działalności gospodarczej przez przedsiębiorców destruktywnych nie sposób prowadzić w oderwaniu od koncepcji prawa i ekonomii. Dowodem potwierdzającym słuszność tego założenia jest chociażby fakt, iż spółki kapitałowe stanowiące odrębny podmiot prawny tworzą powiązania gospodarcze. Zdarza się, że powiązania te skutkują powstawaniem pozycji dominującej. Wspomniane praktyki mogą przybierać formę indywidualnej bądź kolektywnej pozycji dominującej. Jednakże, zarówno w teorii prawa, jak i ekonomii, podkreśla się głównie pozytywny wpływ działań przedsiębiorczych na funkcjonowanie współczesnych gospodarek. Przed dwudziestu kilku laty William J. Baumol [1990] wprowadził klasyfikację przedsiębiorczości, rozróżniając przedsiębiorczość produktywną, nieproduktywną i destruktywną. Tematyka przedsiębiorczości destruktywnej została także poruszona przez autorkę niniejszej pracy w rozprawie doktorskiej [Bielenia 2016].

Podstawowym celem opracowania jest analiza zjawiska nadużywania swobody zawierania umów oraz określenie form działań zaliczanych do nadużywania pozycji dominującej, która jest oznaką przedsiębiorczości destruktywnej. Hipoteza główna jest następująca: nadużywanie pozycji dominującej będącej przejawem przedsiębiorczości destruktywnej jest zdeterminowane otoczeniem instytucjonalnym. Założenie to było weryfikowane na podstawie analizy literatury oraz badań empirycznych. W celu sprawdzenia występowania opisanych w artykule form zjawiska nadużywania pozycji dominującej przeprowadzono badania własne na podstawie indywidualnych wywiadów pogłębionych nad

zmian w omawianym zakresie mogłoby być zaostrenie obowiązującego prawa konkurencji.

Bibliografia

- Baumol William. 1990. *Entrepreneurship: productive, unproductive and destructive*. „Journal of Political Economy”. 98(5): 893–921.
- Bielenia Małgorzata. 2016. Rozprawa doktorska pt. *Przedsiębiorczość destruktywna w podmiotach gospodarczych w Polsce*.
- Decyzja Prezesa UOKiK z dnia 20.12.2017 r. (RPZ 9/2017).
- Decyzja Prezesa UOKiK z dnia 22.12.2017 r. (RLU-610-02/17/MP).
- Decyzja Prezesa UOKiK z dnia 28.12.2017 r. (RKT 11/2017).
- Decyzja Prezesa UOKiK z dnia 29.12.2017 r. (RPZ 11/2017).
- Decyzja Prezesa UOKiK z listopada 2008 r. (RWR 411-1/08/WS).
- Decyzja Prezesa UOKiK z listopada 2008 r. (RWR 411-1/08/WS).
- Falkiewicz Krzysztof. 2011. *Naruszenie zasad współzycia społecznego jako przesłanka stwierdzenia nieważności umowy o podział majątku*. „Temidium”. 2(63) [online:] https://www.temidium.pl/artukul/naruszenie_zasad_wspolzycia_spolecznego_jako_przeslanka_stwierdzenia_niewaznosci_umowy_o_podzial_majatku-215.html#_ftn1 [dostęp: 13.05.2021].
- Jokiel Karol. 2012. *Wyzysk w prawie cywilnym* [online:] https://www.eporady24.pl/wyzysk_w_prawie_cywilnym,artykuly,4,47,379.html [dostęp: 13.05.2021].
- Krawczyk Michał. 2015. *Zakaz wyzysku w prawie cywilnym*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria Administracja i Zarządzanie”. 104: 111–119.
- Nowicki Józef Edmund. 2015. *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, wyd. 2. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Orzeczenie KIO UZP 28/07; KIO/UZP 100/07.
- Pałucki Marcin, Dusik Karolina. 2010. *Ochrona Konsumenta: Zapisy, które czynią umowę nieważną* [online:] <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Ochrona-Konsumenta-Zapisy-ktore-czynia-umowe-niewazna-21114935.html> [dostęp: 13.05.2021].
- Soroka Piotr, Korcuś-Soroka Magdalena. 2018. *Nadużywanie pozycji dominującej przez zamawiającego w kontekście nakładania na wykonawców wygórowanych kar umownych*. „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”. 540: 68–78.
- Ustawa z 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tj. z 2007 r. nr 223, poz. 1655 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. 2018.0.798).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.).
- Wyrok KIO 1266/18.
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 2 lutego 2018 r., I ACa 724/17.

- Wyrok Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny z dnia 15.12.2016, I ACa 1035/16.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2000 roku, V CKN 1029/00, OSNC 2001, nr 6, poz. 83.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02.06.2016 r., I CSK 486/15.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2016 r., I CSK 618/15.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., II PK 159/10.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 21 listopada 2013 r., I C 109/11 Legalis.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumenta z dnia 5 lipca 2018r., XVII AmA 1/16.

Streszczenie

Promowanie kultury przedsiębiorczości jest istotne z punktu widzenia ekonomicznego i prawnego, jednakże należy podkreślić, że niektóre formy przedsiębiorczości wpływają negatywnie na dobrobyt kraju i porządek prawny. Aby udowodnić słuszność tego osobistego stwierdzenia, warto zauważyć, że w 1990 roku William J. Baumol podzielił przedsiębiorczość na produktywną, nieproduktywną i destrukcyjną. Na uwagę zasługuje fakt nadużywania pozycji dominującej przez decyzje gospodarcze przedsiębiorców destruktywnych. W pracy uznano za istotne omówienie tego podejścia, a także znalezienie odpowiedzi na pytanie, dlaczego przedsiębiorcy wpływają negatywnie na rozwój, wzrost gospodarczy i porządek prawny. Jak już wspomniano wcześniej, dominujące destruktywne zachowania przedsiębiorców mają niebywały wpływ na gospodarkę, gdyż determinanty behawioralne decydują o niesprawiedliwej alokacji zasobów. Głównym celem tego artykułu jest omówienie sposobu, w jaki zachowanie rent-seeking tworzy sposób postępowania, który poprawia dobrobyt jednej strony kosztem kogoś innego. Zgodnie z neoklasycznymi ramami rządu prawa determinują decyzje przedsiębiorców.

Słowa kluczowe: destrukcyjna, przedsiębiorczość, dominująca, instytucje

Abstract

Abuse of a dominant position (as a form of destructive entrepreneurship) as an imperfection of institutional order. Economic and legal aspects

Promoting entrepreneurial culture is essential from the economic and legal perspective. However, it should be stressed that some forms of entrepreneurship impact negatively country's welfare and law order. To prove the rightness of my personal statement, it is worth noting that in 1990 W. Baumol divided entrepreneurship

into productive, unproductive and destructive. Noteworthy is the abuse of the dominant position by the economic decisions of destructive entrepreneurs. I found it important to discuss this approach and answer the question why entrepreneurs influence negatively the development, economic growth and legal order. As it was mentioned before the dominant destructive entrepreneurial behavior has the uncanny impact on economy since that behavioral determinants decide about the unfair resource allocation. The main aim of this article is to discuss the way that rent-seeking behavior creates the way of conduct that improves the welfare of someone at the expense of someone else. Following a neo-classical framework, the rule of law determines the decisions of entrepreneurs.

Keywords: destructive, entrepreneurship, dominant, institutions

Ключевые слова: деструктивный, предпринимательство, преобладание, учреждения